

Arkivnr: 2014/927-10

Saksbehandlar: Ingvar Skeie

Saksframlegg

Saksgang

Utval	Saknr.	Møtedato
Fylkesutvalet		21.09.2016
Fylkestinget		04.10.2016

Finansrapport 2. tertial 2016

Samandrag

Fylkeskommunen si lånegjeld er 9 390,7 mill. kr. 59,1% av gjelda har rente som er bunden i meir enn eitt år. Fylkeskommunen er dermed lite utsett for renteendringar på kort sikt. Men på lengre sikt kan ein eventuell auke i rentenivået bli ei stor utfordring.

Gjennomsnittleg rentenivå for låneporteføljen har gått ned med 0,14 % i 2. tertial og er no 2,33 %.

Forslag til innstilling

Fylkestinget tek finansrapporten for 2. tertial 2016 til orientering.

Rune Haugsdal
fylkesrådmann

Ingrid Kristine Holm Svendsen
fylkesdirektør økonomi og organisasjon

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har derfor inga underskrift.

Vedlegg

- 1 Rapport gjeldsportefølje pr. 31.08.16 (BCM)

Fylkesrådmannen, 08.09.2016**Utvikling i 2. tertial**

Det er ikkje teke opp nye lån i 2. tertial, så lånegjelda er uendra, 9 390,7 mill. kr. I tillegg kjem 203 mill. kr til bompengeprojekt, der fylkeskommunen har teke på seg oppgåva som bompengeselskap.

Det er mykje som tyder på at rentenivået no kan ha nådd botnen. Pengemarknadsrenta (3 mnd. Nibor) ligg like i overkant av 1 %. Når fylkeskommunen tek opp lån, må ein normalt betale ein margin i tillegg til 3 mnd. Nibor. Denne marginen har variert ein god del den siste tida, og kan på dagens nivå utgjere ein vesentleg del av totalrenta ein betaler.

2 obligasjonslån er refinansierte i 2. tertial, i tillegg til sertifikatlån som blir fornya kvar 3. månad. Då dei to obligasjonslåna vart tekne opp 2 år tilbake i tid, oppnådde ein marginar på 0,11 % og 0,13 % over Nibor-renta. I år må ein rekne med vesentleg høgare marginar. Det eine lånet vart refinansiert med eit 3-årig obligasjonslån. Ein oppnådde då ein margin 0,569 % over 3 mnd. Nibor. Det andre lånet vart refinansiert med eit 5-års lån med fast rente på 1,595 %. Dette er den lågaste fastrenta ein har i porteføljen.

Kommunalbanken sette i august opp renta på p.t. lån frå 1,65 % til 1,8 %.

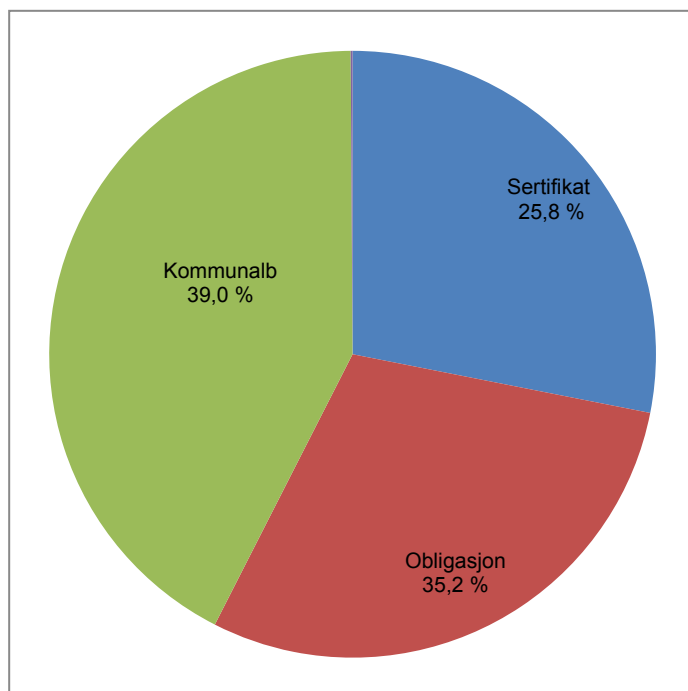
Gjennomsnittrenta på fylkeskommunen sin låneportefølje har likevel felle frå 2,47 % til 2,33 % i løpet av tertialet. Viktigaste grunnen til dette er at 2 rentebytteavtalar har gått ut. På desse rentebytteavtalane betalte ein fast rente på 3,90 % og 3,91 %.

Om dagens marknadsrenter ikkje endrar seg mykje, vil gjennomsnittrenta på fylkeskommunen sin låneportefølje halde fram med å falle i fleire år framover. Kvart år har ein fastrenteavtalar som går ut. Lån der ein i dag betaler rente på over 3 % kan då bli erstatta med lån med rente på under 2 %.

Låna fordeler seg slik på långevarar:

	Tal lån	Beløp	Andel
Sertifikatlån	7	2 422 000	25,8 %
Obligasjonslån	8	3 310 000	35,2 %
Kommunalbanken	12	3 658 691	39,0 %
Totalt	27	9 390 691	100,0 %

Sertifikatlån og obligasjonslån er lån direkte i marknaden, der bankane opptre som mellommenn. Sertifikatlån har løpetid på inntil 1 år, medan obligasjonslån har løpetid på over 1 år.

Kommunalbanken er framleis største långjevar for fylkeskommunen med 39 % av låna.

Gjeldsgrad

Ved siste årsskifte hadde Hordaland fylkeskommune ein netto gjeldsgrad på 101,6 % av driftsinntektene. Dette er høgaste gjeldsgraden mellom fylkeskommunane. I gjennomsnitt utgjorde netto lånegjeld for fylkeskommunane 64,1 % av driftsinntektene.

Ein ventar at Hordaland i 2016 vil kome opp i ein gjeldsgrad på i overkant av 110 %.

Det er vanskeleg å setje noko eksakt grense for kva som er eit berekraftig gjeldsnivå. Det avheng av mange faktorar, t.d. framtidig inntektsvekst, forventning om utvikling i rentenivå osv. I ein rapport frå Riksrevisjonen (Dokument 3:5 2014-2015) vert grensa for når gjeldsnivået byrjar å bli faretruande høgt sett ved 75 %. Dette tilseier at Hordaland fylkeskommune i komande økonomiplanar bør leggje opp til å dempe veksten i lånegjelda.

Rentebinding

I finansreglementet er det bestemt at "halvparten av lånegjelda bør som hovudregel ha fast rente. Andelen fast rente kan likevel variera mellom 40 % og 60 % ut frå om ein finn vilkåra for binding gunstige eller ikkje."

Tabellen nedanfor gjev oversyn over fordelinga mellom fast og flytande rente:

	30. apr. 2016			31. aug. 2016		
	Lånesaldo	Andel	Rente	Lånesaldo	Andel	Rente
Lån med rentebinding over 1 år	5 151 000	54,9 %		5 551 000	59,1 %	
Lån med flytande rente / rentebinding under 1 år	4 239 691	45,1 %		3 839 691	40,9 %	
Totale lån	9 390 691	100,0 %	2,47 %	9 390 691	100,0 %	2,33 %

Ved utgangen av august hadde 59,1 % av låneporteføljen fast rente, med meir enn 1 år igjen av bindingstida. Ein ligg altså tett oppunder grensa som er sett i finansreglementet. Ein vurderer det slik at det må vere gunstig å binde så mykje ein har høve til på dagens rentenivå. For rentebinding opp til 5 år er det

nesten ikkje nokon meirkostnad samanlikna med å ha flytande rente. Det ein betaler ekstra for er å ha langsiktige lån, framfor å rullere 3 månaders sertifikatlån.

Pr. dags dato har fylkeskommunen 3 lån i Kommunalbanken og 5 obligasjonslån med fast rente. I tillegg har ein 8 rentebytteavtalar, der ein betaler fast rente og mottar flytande rente. På denne måten sikrar ein renta på lån som er tekne opp med flytande rente.

Renteregulering

Gjennomsnittleg bindingstid på renta skal vere minimum 1 år og maksimum 4 år. Pr 31. august er bindingstida 2,2 år.

Oppstillinga nedanfor viser kor stor del av låneporteføljen som har renteregulering kvart år.

År	Beløp	Tal lån	Andel
2016	3 114 691	9	33,2 %
2017	1 450 000	4	15,4 %
2018	555 000	2	5,9 %
2019	951 000	3	10,1 %
2020	1 005 000	3	10,7 %
2021	1 495 000	4	15,9 %
2022	820 000	2	8,7 %
Total	9 390 691	27	100,0 %

Løpetid

For å redusere refinansieringsrisikoen, skal låneporteføljen vere diversifisert med omsyn til løpetid. Einskildlån skal aldri utgjere meir enn 20 % av den samla gjeldsporteføljen.

Tabellen nedanfor gjev oversyn over lån som har forfall kvart år framover.

År	Beløp	Tal lån	Andel
2016	2 057 000	6	21,9 %
2017	1 450 000	4	15,4 %
2018	555 000	2	5,9 %
2019	1 180 000	3	12,6 %
2020	1 005 000	3	10,7 %
2021	1 483 000	4	15,8 %
2022	813 300	2	8,7 %
2023-	847 391	3	9,0 %
Total	9 390 691	27	100,0 %

I den siste tida har det vorte sett fokus på refinansieringsrisikoen for kommunar og fylkeskommunar som finansierer langsiktige lånebehov med kortsiktige lån. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt på høyring forslag til endringar i «Forskrift om kommuners og fylkeskommuners finansforvaltning». Målet med endringane er at kortsiktige lån, og dermed refinansieringsrisiko, skal kome tydeleg fram i rapporteringa.

Den viktigaste endringa er følgjande setning som er teken inn i § 7:

«I tillegg skal rapportene opplyse om løpetiden for passiva, og om verdien av lån som forfaller og som må refinansieres innen 12 måneder.»

I rapportane til fylkestinget i Hordaland har ein hatt med ein tabell som viser tal lån og beløp som har forfall kvart år (jfr. tabellen framfor). I denne saka vert det også vist ei detaljert liste over alle lån som forfell fram til utgangen av 2017:

Forfallsdato	Type lån	Lånesum kr 1000
30.09.2016	Sertifikat 3 mnd.	221 000
12.10.2016	Obligasjonslån 2015/2016	360 000
28.10.2016	Sertifikat 30.10.2015 - 28.10.2016	350 000
31.10.2016	Sertifikat 29.07.2016 - 31.10.2016	345 000
18.11.2016	Sertifikat 18.08.2016 - 18.11.2016	340 000
12.12.2016	Sertifikat 10.03.2016 - 12.12.2016	441 000 (Skal innfriast som årets avdrag)
17.03.2017	Sertifikat 18.03.2016 - 17.03.2017	390 000
08.06.2017	Sertifikat 08.06.2016 - 08.06.2017	335 000
01.10.2017	Obligasjonslån 2013/2017	425 000
21.11.2017	Kommunalbanken 2007/2017	300 000
		3 507 000

Eit viktig tiltak for å redusere refinansieringsrisikoen er at låneforalla er godt spreidd, slik at ikkje mange lån har forfall innan eit kort tidsrom. Når ein har nokre 3-månaders sertifikatlån som skal rullerast, er det likevel ikkje til å unngå at forfalla kjem relativt ofte.

For tida har fylkeskommunen 3 sertifikatlån med løpetid på 3 månader. For alle desse har ein inngått avtalar med DNB om at banken syter for å fornye låna ved kvar forfall. Dette er eit verkemiddel som reduserer refinansieringsrisikoen.

Bankinnskot

Ein kan gje følgjande oversyn over innskot ved utgangen av august:

	April 2016	Aug. 2016
Ordinære bankinnskot	653 345	9 450
Pengemarknadsfond	0	110 000
Skattetrekksmidlar	131 564	195 114
Bankinnskot "øyremerkte" midlar	513 802	610 924
Bankkonti bompengeprojekt	180 031	197 692
Sum bankinnskot og fond	1 478 742	1 123 180
Kassabeholdningar	21 573	22 428
Sum likvidar	1 500 315	1 145 608

Ved utgangen av august hadde fylkeskommunen lite frie disponible midlar. Ordinære bankinnskot var kome under 10 mill. kr. Reduksjonen i bankinnskot skuldast m.a. låge inntekter. August er ein av to månader i året då det ikkje vert utbetalt rammetilskot frå staten. Ein tek sikte på å gjere eit nytt låneopptak i løpet av september.

Storparten av bankinnskota fylkeskommunen hadde ved utgangen av august er vist i oppstillinga over som «øyremerkte midlar». Døme på dette er spelemidlar og statstilskot til tiltak innan regional utvikling. Slike midlar vert plasserte på eigne bankkonti. Dei inngår likevel i fylkeskommunen sitt konsernkontosystem, og

representerer dermed ein kortsiktig buffer. (Så lenge summen av innskot i konsernkontosystemet er positiv, har ein moglegheit til å overtrekkje nokre av kontiane som vert nytta til å betale løpande utgifter.)

I juli vart 110 mill. plassert i pengemarknadsfond, med lågast mogleg risiko. Det er von om at dette kan gje litt høgare avkastning enn renta ein har på bankinnskot. Typiske investeringar for desse fonda er pantesikra obligasjonar utstedt av norske bankar, bankinnskot, sertifikat og liknande utstedt av norske bankar og institusjonar med høg kredittverdighet.

Ein har plassert midlar i følgjande fond:

	kr 1000
Holberg Likviditet 20	25 000
Holberg OMF	25 000
Skagen høyrente institusjon	25 000
Fondsforvaltning Pluss Likviditet	10 000
Danske Invest Norsk Likviditet institusjon	25 000
Totalt	110 000

Førebels er det for tidleg å oppgje avkasningstal.

Renterisiko

Slik situasjonen er pr. 31. august, vil endringar i rentenivået gje små utslag for fylkeskommunen første året. Ved ein renteoppgang vil auka renteinntekter av bankinnskot og utlån og rentekompensasjon for skulebygg og veginvesteringar nesten oppvege auken i renteutgifter på lån.

Om ein tenkjer seg at marknadsrenta auka med 1 % frå 1. september, ville rentekostnaden på eksisterande lån auka med om lag 26,5 mill. kr første 12 månader. Tilsvarende renteoppgang for bankinnskot, utlån og rentekompensasjon ville gje meirinntekter på nær 24 mill. kr. Auken i netto rentekostnad ville ikkje bli meir enn 2-3 mill. kr.

Den vedlagte rapporten viser ei alternativ utrekning. «Rentesensitivitet (1 % auke)» er oppgitt til 38,4 mill. kr. Dette talet viser verknaden på utgiftssida etter 12 månader, når alle lån med rentebinding under 1 år har fått fastsett ny rente.

Ein kan konkludere med at fylkeskommunen er lite utsett for renteendringar på kort sikt. Men om ein ser 3-4 år fram i tid, er auke i rentenivået ein stor risikofaktor.

Prognose i høve til budsjett

Ein reknar med å oppnå ei innsparing på ca. 18 mill. kr i høve til opphavleg budsjett for 2016. I tertialrapporten vert det gjort framlegg om å omdisponere 13 mill. kr for å styrke andre område i budsjettet. Etter dette er prognosen for innsparing på renteutgifter ca. 5 mill. kr.

Som vedlegg til saka følgjer ein rapport utarbeidd av Bergen Capital Management. Her finn ein meir detaljopplysningar, m.a. ei oppstilling av alle fylkeskommunen sine lån med gjeldande rentesatsar.